

«Нажосатларни сув ҳамда нажосатни кетказиш мумкин бўлган сирка, атиргул суви (гулоб) каби сикилганда суви чиқади-ган пок, оқувчи хар бир суюклик билан поклаш жоиз бўлади». Бу ҳукм Имом Абу Ханифа ва Имом Абу Юсуф раҳимахумуллох наздидадир.

Имом Муҳаммад, Имом Зуфар ва Имом Шофеъий раҳимахумуллох наздида нажосатларни фақат сув билан поклаш мумкин бўлади. Чунки покловчи восита нажосат теккан нарсага йўликиши билан унинг ўзи ҳам нажосат бўлиб қолади ва нажосат теккан нарса покликни ифода қилмайди. Лекин бу қиёс зарурат туфайли сув борасида тарқ этилган.

Икки шайхнинг далили шуки, албатта, суюқ ва оқувчи нарса (нажосатнинг жузларини) сугурувчи ҳисобланади. Покловчилик сифати эса нажосат жузларини сугуриш ва кетказиш иллоти билан бўлади. Покловчи воситанинг (нажосат теккан нарсага йўлиққан вақтда) ўзи ҳам нажосат бўлиб қолиши унга йўлиққани сабабидан бўлади. (Уч марта сув қуйиб ювиш натижасида) нажосатнинг жузлари тугагач, нажосат теккан нарса пок холида қолади.

Китобда зикр қилинган ҳукм либос ва бадан ўртасини ажратмайди. Мазкур ҳукм Имом Абу Ханифа раҳимахумуллох ҳамда иккита ривоятнинг бирида Имом Абу Юсуф раҳимахумуллохнинг қавли ҳисобланади. Имом Абу Юсуф раҳимахумуллохдан нақл қилинган иккинчи ривоятда, у киши либос ва бадан ўртасини ажратган. Шунда баданни сувдан

бошка нарса билан поклаш жоиз бўлмайди.

Шарх: Уламолар ўртасида нажосатни кетказадиган нарсалар борасида ихтилоф мавжуд. Имом Абу Ханифа ва Имом Абу Юсуф раҳимахумуллох наздида сув ҳамда суюк ва пок бўлган хар қандай нарса билан нажосатни кетказиш жоиз бўлади. Масалан: сирка ва гулоб каби сикканда суви чиқадиган нарсалар.

Шунга кўра, гўшти ейиладиган жониворларнинг пешоби ҳамда ўсимлик ва хайвонлардан олинадиган ёғ билан нажосатларни кетказиб бўлмайди. Чунки гўшти ейиладиган хайвонларнинг пешоби ўзи нажосат, яъни пок эмас. Ёғлар эса ўзи пок бўлгани билан, сикканда сикилмайдиган суюклик ҳисобланади. Яъни улар қийимга теғса, унга шимилиб кетади. Сикканда оқиб тушмайди. Демак, бундай нарсаларда нажосатларни кетказиш сифати бўлмагани учун улар билан нажосталарни поклаш жоиз бўлмайди.

Имом Мухаммад, Имом Зуфар, Имом Шофеъий ва бошка ақсар фуқоҳолар наздида сувдан бошка оқувчи ва пок нарсалар билан нажосатларни поклаш дуруст бўлмайди. Бу борада улар бир нечта далилларни келтирадилар:

Биринчи далил: Покловчи восита нажосат теккан нарсага йўликкан вақтда унинг ўзи ҳам нажосатга айланади. Узи нопок бўлган нарса бошка нажосатни поклай олмайди. Шунинг учун қиёс тақозосига кўра, сув ҳам, ундан бошка оқувчи, пок нарсалар ҳам нажосатларни кетказувчилик сифатига эга бўлмаслиги керак. Лекин зарурат туфайли сувнинг ҳақиқида бу қиёс тарқ қилинган. Чунки Аллох таоло сувни покловчи қилиб яратган. Шу эътибордан покловчилик сифати фақат сувнинг ўзида қолади. Қолган оқувчи ва пок нарсалар бу сифатга эга бўлмайди.

Иккинчи далил: Аллох таоло ояти қаримада:

«сизни поклаш учун устингизга осмондан сув туширган эди», деб марҳамат қилган (Анфол сураси, 11-оят).

Бу оятдан маълум бўладики, сувнинг асл хусусияти поклашдир.

Учинчи далил қиёс бўлиб, унга кўра ҳукмий нажосат, яъни бетаҳоратлик сувдан бошка нарса билан пок бўлмагани каби, ҳақиқий нажосат ҳам сувдан бошка нарса билан пок бўлмайди.

Икки шайхнинг далили шуки, оқувчи нарса нажосатнинг бўлақларини кўпориб, чиқариб ташловчи бўлади. Сувда оқувчилик сифати борлиги учун у нажосатларни кетказувчи ҳисобланади. Шунингдек, сув маъносидаги бошка оқувчи ва суюк нарсаларда ҳам нажосатларни кўпуровчилик сифати бўлади. Хатто баъзида сув нажосатнинг рангини кетказа олмаслиги мумкин. Лекин сирка нажосатнинг ўзи ва рангини ҳам кетказа олади. Юқорида Имом Мухаммад раҳимахуллох ва бошка имомлар «покловчи нарса нажосат теккан нарсага йўлиқиши билан унинг ўзи ҳам нажосатга айланиб қолади», деган қиёсни келтирган эдилар. Бу қиёсга жавоб шуки, сув нажосат теккан нарсага теккан вақтида нажосат бўлиб қолишининг сабаби - унга йўлиққанидир. Лекин нажосат сув билан қайта-қайта ювиладиган бўлса, нажосатнинг жузлари оқиб тушиб, тугайди. Натижада нажосат теккан нарса пок бўлади.

Имом Мухаммад раҳимахуллох келтирган биринчи далилга жавоб шуки, зарурат сабабидан сув борасида қиёс тарқ қилингани каби, зарурат сабабидан сувдан бошка оқувчи нарсалар борасида ҳам қиёс тарқ қилинади.

Имом Мухаммад ояти қаримадан келтирган иккинчи далилнинг жавоби шуки, бир нарсани зикр қилиш ҳукми унинг ўзига хосланганини ифода этмайди. Яъни оятда сувнинг покловчи экани зикр қилинган. Лекин бу сувдан бошка нарсалар покловчи эмас, деган мазмунни ифода қилмайди.

Учинчи далилнинг жавоби шуки, хакикий нажосатни хукмий нажосатга киёслаш тўғри бўлмайди. Чунки бетахоратлик шаръий эътибордан ман килувчи сабабдир. Шунинг учун у шариатда ворид бўлган нарса билан кетказилади. Хакикий нажосат эса хиссий нарса бўлиб, уни маънавий нарса бўлган бетахоратликка киёслаш дуруст бўлмайди.

«Хидоя» сохиби матнда: «Нажосатларни сув хамда нажосатни кетказиш мумкин бўлган сирка, атиргул суви (гулоб) каби сикилганда суви чикадиган пок, окувчи хар бир суюклик билан поклаш жоиз бўлади», деб келтирди. Бу иборадан кийим ва баданни мазкур нарсалар билан поклаш жоиз бўлиши тушунилади. Яъни иккисининг ўртаси ажратилмайди. Бу Имом Абу Ханифа раҳимахуллохнинг сўзидир. Имом Абу Юсуф раҳимахуллохдан накл килинган бир ривоят хам шу кавлга мувофик келади. У кишидан накл килинган бошка ривоятда кийим ва баданни поклаш ўртасида фарк борлиги айтилади. Яъни бадан факат сув билан покланади. Кийимларни эса сув ва бошка пок, окувчи нарсалар билан поклаш мумкин бўлади.

Хикматуллох Абиевнинг
"Хидоя шархи" китобидан